

Dr Krystyna Zarzyńska
IHAR Oddział Jadwisin

Szanse ekologicznej uprawy ziemniaków w Polsce

(porady dla gospodarstw chcących przestawić się na ekologiczną produkcję)

Polska ma bardzo dobre podstawy do rozwoju rolnictwa ekologicznego. Przemawia za tym czyste środowisko, nieskażone gleby, struktura naszego rolnictwa oraz kultura produkcji rolnej. Rolnictwo ekologiczne jest takim kierunkiem, w którym z powodzeniem możemy konkurować z krajami wysoko rozwiniętymi po wejściu do Unii Europejskiej.

Jedną z ważniejszych roślin towarowych uprawianych w systemie ekologicznym jest ziemniak. O jego uprawie decydują w głównej mierze takie czynniki jak: zapotrzebowanie rynku, konieczność utrzymania właściwego płodozmianu oraz odchwaszczające działanie. Jednocześnie ziemniak należy do trudnych gatunków roślin w uprawie ekologicznej, ze względu na zagrożenie ze strony agrofagów.

Decydując się na ekologiczną uprawę ziemniaków należy zwrócić uwagę na:

Dobór odmian. Odmiany zalecane do produkcji ekologicznej powinny się charakteryzować wysoką odpornością na wirusy (szczególnie na wirus Y i L) oraz dużą odpornością na choroby bakteryjne i grzybowe, a szczególnie na zarazę ziemniaka, która wyrządza największe straty w plonie. W uprawie ekologicznej łatwiejsze są odmiany o bardzo krótkim i krótkim okresie wegetacji, ponieważ zbierane są z pola na ogół przed największym nasileniem zarazy ziemniaka. Odmiana przydatna do produkcji ekologicznej powinna mieć odporność na wirus Y co najmniej 7 w skali 9^e, dość wysoką odporność na wirus L (>5) oraz powinna być odporna na mątwika ziemniaczanego. W przypadku odporności na zarazę ziemniaka, cecha ta jest szczególnie ważna w odniesieniu do odmian późniejszych. Odmiany te powinny się charakteryzować odpornością wynoszącą co najmniej 5.

Do produkcji ekologicznej powinny być wybierane odmiany o niskich lub średnich wymaganiach nawozowych. Istotną cechą jest również intensywność wzrostu roślin w początkowym okresie wegetacji (konkurencyjność w stosunku do chwastów). Cechy idealnej odmiany do produkcji w warunkach ekologicznych to: odporność na zarazę ziemniaka i najważniejsze wirusy ● szybkie tempo wzrostu ● jakość (smakowitość, zwężłość, kształt itp.).

Przygotowanie sadzeniaków. W produkcji ekologicznej niezbędnym elementem jest podkielkowanie bulw, ponieważ m.in. przyspiesza ono wschody o 1-2 tygodnie i przesuwa vegetację na wcześniejszy okres, co pozwala na tzw. ucieczkę przed zarazą ziemniaka oraz powoduje wzrost plonów.

Ochrona plantacji przed zachwaszczeniem. W uprawach ekologicznych jedynymi metodami odchwaszczania plantacji są sposoby mechaniczne za pomocą powszechnie dostępnych narzędzi (obsypnik, opielacz, brona zgrzebło, brona lekka, brona sprężynowa, łańcuch). Skuteczność tych zabiegów zależy od zachowania optymalnych terminów ich stosowania, które powinny uwzględniać rozwój chwastów. Okres między zabiegami mechanicznymi nie powinien być dłuższy niż 6-8 dni. W ekologicznych uprawach ziemniaków możliwe jest również wypalanie chwastów za pomocą specjalnych wypalarek, jak i oczywiście ręczne ich usuwanie.

Ochrona ziemniaków przed chorobami i szkodnikami. Zwalczając **zarazę ziemniaka** - najważniejszą i najgroźniejszą chorobę grzybową tej rośliny - na plantacjach ekologicznych powinno się stosować przede wszystkim działania profilaktyczne takie, jak: niszczenie źródeł zakażenia ● stosowanie wczesnych terminów sadzenia ● podkielkowanie sadzeniaków ● uprawa odmian odpornych lub bardzo wczesnych i wczesnych.

Jedynymi fungicydami dopuszczonymi w produkcji ekologicznej są preparaty miedziowe. Są jednak limity ograniczające ilość ich stosowania. Limit ten wynosi obecnie do 8 kg czystej miedzi i ma być zmniejszony do 6 kg. Dopuszczone do produkcji ekologicznej preparaty miedziowe to: siarczan miedzi, tlenek miedzi, wodorotlenek miedzi i tlenochlorek miedzi. Stosowanie tych środków jest konieczne co 7-10 dni lub po gwałtownych deszczach, które zmywają preparat z roślin.

Stonka ziemniaczana. Jako próg ekonomicznej szkodliwości przyjmuje się wystąpienie na roślinie 1 złoza jaj lub 15 larw. W walce ze stonką w uprawach ekologicznych pozostają głównie preparaty biologiczne dopuszczone do stosowania (wyciągi roślinne oraz mikroorganizmy). Jednym z preparatów roślinnych jest wyciąg ze złozenia dalmatyńskiego. W handlu występuje pod nazwą Perytryna naturalna. Jego skuteczność działania zależy w dużej mierze od techniki stosowania. Preparatem opartym na bazie mikroorganizmów jest Novodor. Warunkiem jego skuteczności jest zjedzenie roślin przez larwy stonki, dlatego też należy bardzo dokładnie wykonać oprysk. Jest to preparat bardzo wrażliwy na działanie światła i ciepła.

Decydując się na ekologiczną metodę produkcji należy wziąć pod uwagę co najmniej 3 elementy organizacji gospodarstwa: ● długotrwały i o ile to możliwe urozmaicony płodozmian ● dostępność nawozów organicznych lub ewentualnie ich zakup ● przedplon i śródplon, jako rezerwa roślin motylkowych (nawóz zielony).

Czas konwersji (przestawienia na produkcję ekologiczną) jest uzależniony od wielu czynników, ale ogólnie rzecz biorąc potrzeba 2-3 lat po to, aby zastosowane w gospodarstwie metody biologiczne dały pozytywne rezultaty.

Zgodnie z kryterium rolnictwa ekologicznego gospodarstwa muszą się znajdować w czystym środowisku, z daleka od źródeł zanieczyszczeń takich, jak: zakłady przemysłowe oraz drogi o dużym natężeniu ruchu pojazdów.